

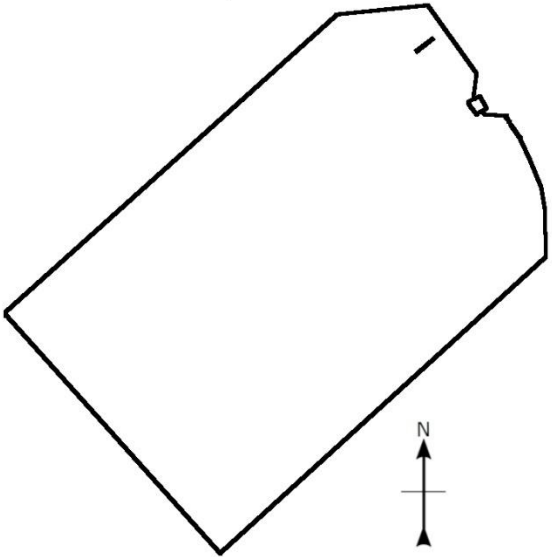
Karta ewidencyjna obiektu grobownictwa wojennego

Gmina: POZNAŃ

Nr ewidencyjny: 3064011_95

Rodzaj obiektu ¹	Nazwa obiektu	Miejscowość
MOGIŁA ZBIOROWA	GRÓB OFIAR TERRORU NIEMIECKIEGO W POZNANIU	POZNAŃ
Zdjęcie – widok ogólny	Kategoria II wojna światowa	
	Adres województwo / powiat / gmina	WIELKOPOLSKIE / M.POZNAŃ/ POZNAŃ
	ulica / lokalizacja opisowa	CMENTARZ PARAFIALNY ul. Piotra Ściegiennego 35/39
	Właściciel / zarządca terenu / działka nr	Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Boskiej Bolesnej w Poznaniu / 306401_1.0035.AR_03.33
	Kwaterna, rząd / ewent. lokalizacja opisowa	Kwaterna IPb, rząd 3, miejsce nr 6 52°23'14.7"N 16°52'40.7"E (52.387417, 16.877972)
	Podstawowa informacja o pochowanych	OFIARY TERRORU NIEMIECKIEGO – ofiary Fortu VII (obóz koncentracyjny), Domu Żołnierza (siedziba Gestapo w Poznaniu), obozu przejściowego przy ul. Głównej
	Datowanie	Obecny nagrobek jest z 2007 r.
	Forma ochrony	GRÓB WOJENNY
	Wymiary (szer., głęb., wys.)	250 cm x 146 cm x 2400 cm
Material	granit, kostka kamienna, metal,	

¹ cmentarz wojenny / kwaterna wojenna / mogiła zbiorowa / grób indywidualny....

Szkiec sytuacyjny		Opis obiektu i inskrypcje		
		<p>Miejsce pochówku oznaczone granitowym krawężnikiem, wewnątrz obramowania rośnie zieleń. Po środku mogiły stela z kostki kamiennej (szer. 120 cm x głęb. 15cm x wys. 127 cm). Na steli zamocowano metalową płytę inskrypcyjną o nieregularnym kształcie.</p> <p>---</p> <p>Inskrypcja:</p> <p style="text-align: center;"> NIE UMIERAJĄ GROBY MĘCZENNIKÓW I SĄ ŻYWOTEM MODŁÓW I POMNIKÓW NIE UMRAŃ NASZ GROBY Z NASZYCH KOSCI WYROŚNIE DRZEWO SZCZĘSLIWEJ WOLNOŚCI - T.A. OLIZAROWSKI – SKRYTOBÓJCZO POMARDOWANYM I SPALONYM PRZEZ HITLEROWCÓW W LATACH 1939-1945 CZEŚĆ ICH PAMIĘCI SPOŁECZEŃSTWO </p>		
		<p>Stan zachowania i najważniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Stan mogiły poprawny – mocowanie tablicy inskrypcyjnej wymaga poprawy. Jedna kamienna kostka ze szczytu steli jest ruchoma i wymaga pilnego zamocowania. Obiekt wymaga częstych prac pielęgnacyjnych – przycinanie roślinności, tak by był widoczny zarys mogiły i czytelna inskrypcja. Godne rozważenia jest także wystawienie tablicy informacyjnej przy grobie, która godnie upamiętni zmarłych.</p>	<p>Bibliografia</p> <ol style="list-style-type: none"> Gomolec L., Kubiak S., Olszewski M., <i>Pomniki pamięci narodowej, lata wojny 1939 -1945</i>. Poznań 1968 s. 2-5. (Archiwum WUW) Barełkowska I., Karwat J., <i>Górczyńska nekropolia</i>, Kronika Miasta Poznania 2002 nr 1, s. 210. Archiwum WUW, <i>Teczka Górczyn</i>, brak sygn. 	<p>Dane dot. osób pochowanych, okoliczności śmierci, pierwotnego miejsca pochówku; historia obiektu itp.</p> <p><u>Opis na stronie 3</u></p>
		<p>Załączniki</p> <p>Dokumentacja fotograficzna – stan na 12.04.2024 r. – w wersji elektronicznej.</p>		
Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data, podpis):		Krzysztof Wiśniewski, 16.04.2024 r.		

Informacje o osobach pochowanych, okolicznościach śmierci i historii obiektu

W grobie spoczywają Polacy zamordowani lub zamęczeni w Forcie VII (pierwszy niemiecki obóz koncentracyjny na ziemiach polskich), Domie Żołnierza (siedziba Gestapo w okupowanym Poznaniu) i zmarłych w obozie przejściowym przy ul. Głównej w Poznaniu. Zwłoki przed pochówkiem były palone w krematorium Collegium Anatomicum Uniwersytetu Poznańskiego (szacuje się że spalono tam ok. 8 tys. osób) oraz poznańskiej spalarni śmieci na Naramowicach.

Barełkowska i Karwat twierdzą, że pochówki w tym miejscu odbywały się przez cały okres okupacji niemieckiej, natomiast relacja przytaczana przez Gomolca skupia się na okresie lat 1941-42. W tym czasie, co około 2 tygodnie, przywożono w nocy w masywnych skrzyniach prochy spalonych ludzi (każda skrzynia ważyła po ok. 200 kg), zawsze pod eskortą funkcjonariuszy SS. Skrzynie były opróżniane przez polskich robotników do wykopanych wcześniej dołów 5 x 5 x 1,5 metra. Z skrzyń były wysypywane niedopalone kości, prochy ludzkie, drobne przedmioty metalowe, guziki, scyzoryki, krzyżyki, medaliki. L. Gomolec szacuje łączną liczbę ofiar na 20 tys.

Za każdym razem gdy wysypano zawartość skrzyń na cmentarzu teren zasypywano ziemią, starannie wyrównywano i obsadzono krzakami. Przy następnym transporcie wykopywano kolejny dół obok poprzedniego, równo w rzędzie. Zaraz po zakończeniu niemieckiej okupacji, z inicjatywy dozorczyń cmentarnej K. Ziółkowskiej, która była także zatrudniona przy grzebaniu zwłok pomordowanych, teren oznaczono mogiłą ziemną.

W 1963 r. z inicjatywy ZBoWiD grób został uporządkowany i obramowany betonowymi krawężnikami (20 metrów x 1,76 metra) oraz wystawiono kamienną tablicę o wymiarach 70 cm x 35 cm. W 2007 r. zdegradowany krawężnik betonowy został zamieniony krawężnikiem granitowym – prace wykonało Miasto Poznań, a współfinansował Wojewoda Wielkopolski. Teren uporządkowano i obsadzono nową zielenią.

Na cmentarzu górczyńskich pochowano też 300 Żydów, których w 1950 r. ekshumowano do kwatery żydowskiej na poznańskim Miłostowie.